

SUOMEN PANKIN KIRJASTO

000 002 9496

SUOMEN PANKIN
KIRJASTO

LUKUTTU

EDUSKUNNAN PANKKIVALTUUSMIESTEN

KERTOMUS

VUODELTA 1959

EDUSKUNNAN
PANKKIVALIOKUNNALLE

HELSINKI 1960

EDUSKUNNAN PANKKIVALTUUSMIESTEN

KERTOMUS

VUODELTA 1959

EDUSKUNNAN
PANKKIVALIOKUNNALLE

HELSINKI 1960

SISÄLTÖ

	Sivu		Sivu
<i>Suomen Pankin toiminta</i>	3	Suomen Pankin soveltamien korkojen alenta-	
Taloudellinen kehitys vuoden 1959 aikana ..	3	minen	14
Rahamarkkinat ja Suomen Pankin rahapoli-		Osamaksukauppaa koskeva esitys valtioneu-	
tiikka	4	vostolle	15
Yhteenveto pankin tilan kehityksestä	6	Vanhan pääkonttorirakennuksen korjaus- ja	
Valuuttakurssit ja pankin ulkomaiset suhteet	7	muutostyöt	15
Suhde valtioon	9	Rovaniemen haarakonttorin kiinteistön rak-	
Suoranainen luotonanto ja suhde omiin		entaminen ja toimien perustaminen	16
asiakkaihin	9	Mortgage Bank of Finland Oy:n uusien	
Suhde rahalaitoksiin	10	osakkeiden merkitseminen	17
Setelistö	11	Suostumus Mortgage Bank of Finland Oy:n	
Setelinanto-oikeus ja sen käyttö	11	lainojen ottoon	17
Tilinpäätös	11	Kirjeenvaihtajapankit	18
<i>Pankkivaltuusmiesten käsittelemiä asioita</i>	14	Toimenhaltijain palkkausten ja eläkkeiden	
Tilintarkastus	14	indeksikorotus	18
Lainausliikkeen ja valuuttakaupan tarkastus	14	Myönnetyt eläkkeet, perhe-eläkkeet, avustuk-	
Inventtaukset ja haarakonttorien tarkastuk-	14	set ja hautausavut	18
set	14	Johtokunta	18
Pankkivaltuusmiesten valvonnan alaiset ra-		Haarakonttorien valvojat	18
hastot	14	Pankkivaltuusmiehet	19
		Tilintarkastajat	19

Suomen Pankin toiminta

Taloudellinen kehitys vuoden 1959 aikana

Vaikka joillakin aloilla oli jo merkkejä elpymisestä, vastaista suhdannekehitystä koskevat odotukset olivat vuoden 1959 alkaessa vielä melko varovaiset. Kevään kuluessa luottamus suhdanteiden parantumiseen olennaisesti voimistui. Vientitavaroittemme kysynnän vahvistuminen lisäsi menekkiä erityisesti sahatavaran kohdalla, mutta myös paperin ja selluloosan viennin volyyymi kasvoi vähitellen hintojen laskun samalla pysähtyessä. Kotimarkkinateollisuudessa tuntui tulonmuodostuksen voimistuminen kulutus-kysynnän kasvuna ja siitä aiheutuvana kaupan varastojen lisäyksenä. Rakennusaine-teollisuuden kasvu taas oli osoitus talonrakennustoiminnan vilkastumisesta, mikä ei kohdistunut vain asuinrakennuksiin vaan vielä enemmän teollisuus- ja liikerakennuksiin. Sen sijaan koneita ja kuljetuslaitteita valmistavan investointitavara-teollisuuden kehitys oli varsin heikko, mikä johtui ennen kaikkea siitä, että Neuvostoliiton kanssa solmittavan kauppasopimuksen myöhästyminen heikensi työllisyyttä laivanrakennus- ja konepajateollisuudessa.

Kesän ja syksyn aikana taloudellinen elpyminen jatkui voimistuen jo melko selväksi noususuhdanteeksi. Vientihinnoissa tapahtui vähitellen paranemista, vaikka vuoden keskihinnat jäivätkin useimpien pääartikkelien kohdalla alemmiksi kuin edellisellä vuonna. Kokonaisuudessaan viennin volyyymi kasvoi 15 % vuodesta 1958 viennin arvon nousun jäädessä 8 %:ksi. Toiselta puolen myös tuonti lisääntyi vuoden loppua kohti yhä voimakkaammin. Tuonnin volyyymi koko vuonna muodostuikin 20 % suuremmaksi

kuin vuonna 1958, mutta kun myös tuontihinnat olivat edellisen vuoden hintoja alemmat, tuonnin arvon nousu oli 14 %. Tuonnin suuren kasvun vuoksi kauppatase osoitti ennakkotietojen mukaan vain vähäistä 0.5 mrd markan ylijäämää, mutta rahtien ja muiden ns. näkymättömien erien ansiosta koko maksutaseen ylijäämä muodostui noin 10 mrd markaksi.

Vuoden jälkipuoliskolla kehitykseen vaikutti paitsi jo aikaisemmin mainittuja tekijöitä myös sijoitustoiminnan vilkastuminen. Puunjalostusteollisuuden edellisenä vuonna aloitetut laajat investoinnit tulivat siihen vaiheeseen, joka vaati rakennustoimintaa sekä antoi runsaasti työtä myös kotimaiselle konepajateollisuudelle. Muussakin teollisuudessa sekä vientiä että kotimarkkinoita varten aloitettiin kapasiteetin lisäykseen tärkeitä investointeja tai ryhdyttiin kokonaan uusien tuotantolaitosten rakentamiseen. Suurimpien laajennushankkeiden rahoitus oli järjestetty vientimaksuvaroista ja ulkomailta saatujen lainojen sekä kiinnitysluottolaitosten ja yhtiöiden obligaatioemissioiden turvin.

Teollisuustuotanto kasvoi erityisen voimakkaasti vuoden loppukuukausina, ja viimeisellä vuosineljänneksellä sen volyyymi oli jo 12 % suurempi kuin vuotta aikaisemmin. Koko vuoden osalta teollisuustuotannon nousu muodostui 7 %:ksi. Samaa suuruusluokkaa oli tuotannon kasvu myös liikenteen, kaupan, talonrakennustoiminnan sekä maa- ja vesirakennustoiminnan kohdalla. Sen sijaan maataloudessa jäi tuotannon volyymin kasvu 2 %:ksi ja metsätaloudessa vuoden alkukuukausien vähäisen aktiviteetin vuoksi vain 1 %:ksi. Koko nettokansantuotteen volyyymi nousi 5 % suuremmaksi kuin vuonna 1958.

Kun hintataso oli lievästi kohonnut, nettokansantuotteen arvon kasvu oli 6 %.

Tuotannon voimakas nousu ei välittömästi heijastunut virallisiin kortistoihin merkittyjen työttömien määrän vähenemisenä. Vuoden alkupuolella työllisyyden paraneminen ilmeni mm. osaviikkotyöttömyyden supistumisena, mutta samaan aikaan työttömyyskortistoihin ilmoittautuneiden luku kasvoi. Rekisteröity työttömyys oli suurimmillaan maaliskuun puolivälissä, jolloin kokonaan työtä vailla oli 17 200 henkeä, mitä vastaava luku oli edellisen vuoden maaliskuussa ollut 10 400 henkeä. Työttömyyskortistoihin merkittyjen kokonaismäärä oli samana ajan-kohtana 99 700 oltuaan vuotta aikaisemmin 77 700. Lisäys johtui käytännöllisesti katsoen kokonaan siitä, että metsätöiden tarvitsema työvoima oli edellisestä vuodesta supistunut noin 20 000 hengellä pääasiallisesti puutavaranhankintojen vähenemisen vuoksi. Ennen pitkää taloudellisen aktiviteetin vilkastuminen tuntui kuitenkin myös rekisteröidyn työttömyyden supistumisena. Taitekohta saavutettiin kesäkuun ensimmäisellä viikolla, josta lukien työttömyysluvut olivat pienemmät kuin edellisenä vuonna. Syyskautena työttömien luku pysyikin jatkuvasti alempana kuin vuotta aikaisemmin. Silti työttömyyskortistoihin merkittyjen henkilöiden kokonaismäärä nousi varsin korkeaksi, huolimatta yleisestä noususuhdanteesta sekä nimenomaan sellaisten työllisyyden kannalta tärkeiden alojen kuin metsätöiden ja rakennustoiminnan aktiviteetin erityisen suuresta noususta. Niinpä kortistoihin oli vuoden lopussa merkitty 54 900 henkeä, mitä edellisen vuoden lopussa vastasi 82 000 henkeä.

Syitä siihen, miksi työttömyyskortistoihin ilmoittautuneiden luku yhä oli näinkin suuri, valaisevat kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön työmarkkinatutkimustoimiston laatimat selvitykset kortistoon merkittyjen aikaisemmasta työnantajasta. Laskelmien mukaan oli työttömiksi rekisteröidyistä marraskuun lopussa 43 % joutunut työttömiksi valtion tai kuntien töistä. Tämä on epäilemättä osoitus siitä, että varsin merkittävä osa valtion ja kuntien normaaleiksi katsottavista töistä hoidetaan nykyisin budjettitek- nillisesti työttömyysmäärärahoihin. Työmarkkinatutkimustoimiston laskelmat valaisevat niinkään rekisteröityjen työttömien elinkeinajakautumassa marraskuusta 1958 mar-

raskuuhun 1959 tapahtuneita muutoksia. Tuona ajanjaksona, jolloin työttömien lukumäärä kokonaisuudessaan väheni 34 %, oli teollisuuden ja käsityön sekä kaupan työttömien supistus runsaasti yli puolet, „muiden elinkeinojen” ja liikenteen miltei tasan puolet ja talonrakennustoiminnankin lähes samaa suuruusluokkaa. Siten työttömyys yllä mainituissa elinkeinoissa, joiden kehitykseen taloudellisen aktiviteetin nousun voidaan odottaa sinänsä vaikuttavan, oli olennaisesti supistunut ja käsitti marraskuun lopussa noin kolmanneksen rekisteröidystä työttömien määrästä eli vain noin 16 000 henkeä. Metsätalouden ja uiton kohdalla vastaava vähennys oli runsas kolmannes, mikä oli suoranainen seuraus hakkuiden lisääntymisestä. Sen sijaan maatalouden kohdalla supistus oli vain viides ja maa- ja vesirakennustoiminnan kohdalla kahdeksannes. Kun otetaan huomioon, että suurin osa metsätalouden ja uiton sekä maa- ja vesirakennustoiminnan ryhmästä sisältää henkilöitä, jotka alunperin ovat toimineet maatalouden piirissä, päädytään siihen, että valtaosa työttömiksi ilmoittautuneista on pienviljelijöitä ja heidän perheenjäseniään tai sellaisia suurempien tilojen perheenjäseniä, joille omalta tilalta ei riitä talven ajaksi tuottavaa työtä. On ilmeistä, että siltä osin kuin työttömyys on tämänlaatuista rakennetyöttömyyttä, se ei sanottavasti vähene itsestään suhdanteiden parantuessa eikä ole liioin poistettavissa rahapoliittisin keinoin, jotka vaikuttavat tavaroiden ja palvelusten kysyntään vain yleisesti. Sikäli kuin tällaista työttömyyttä pyritään aktiivisesti vähentämään, toimenpiteiden on selvästikin kohdistuttava juuri niihin alueisiin ja elinkeino- sekä ammattialoihin, joilla työttömyyttä pääasiallisesti esiintyy, sekä työvoiman liikkuvuuden lisäämiseen.

Rahamarkkinat ja Suomen Pankin rahapolitiikka

Edistääkseen taloudellisen aktiviteetin nousua sekä parantaakseen edellytyksiä nimenomaan investointitoiminnan laajentamiseen Suomen Pankki pyrki vuoden alkupuolella korkokannan alentamiseen. Todettakoon, että hintatason vakiintumisen ansiosta rahalaitosten ei — eräitä säästöpankkeja lukuun otta-

matta — enää vuoden alusta lukien tarvinnut periä lainansaajilta indeksikorotuksia. Vastaavan luottokustannusten alenemisen Suomen Pankkikin otti huomioon luotonannossaan yksityisille asiakkaille alentamalla tammikuun 7 päivästä käytännössä soveltamansa diskonttokoron $7\frac{1}{2}$ —8 %:sta 7 — $7\frac{1}{2}$ %:iin. Virallisten diskonttokorkojen alaraja pysytettiin silti vielä entisellään $6\frac{1}{2}$ %:na ja yläraja 8 %:na. Rahalaitokset sovelsivat vuoden alussa antolainauksessaan enintään $7\frac{1}{2}$ %:n korkoa. Yleisin korko oli säästöpankeissa ja osuuskassoissa $7\frac{1}{4}$ %. Tammi-kuun aikana myös liikepankit alensivat Suomen Pankin kehotuksesta yleisimmän antolainauksensa $7\frac{1}{4}$ %:iin.

Suomen Pankin käsityksen mukaan oli tuotantotoiminnan elvyttämiseksi tarpeen saada aikaan myös yleinen, kaikkien rahalaitosten antolainauksenkorkoja koskeva alennus. Tässä tarkoituksessa pankkivaltuusmiehet päättivät helmikuun 27 päivänä, että rahalaitosten vekseleihin sovellettava rediskonttokorko, joka oli $7\frac{1}{4}$ %, tuli maaliskuun alusta lukien olemaan johtokunnan harkinnasta riippuen $6\frac{3}{4}$ %— $7\frac{1}{4}$ %. Samalla pankkivaltuusmiehet alensivat virallisten diskonttokorkojen alarajan 6 %:iin ja ylärajan $7\frac{1}{2}$ %:iin niinkään maaliskuun alusta lukien (ks. s. 15). Yleinen korkokannan alennus toteutuikin huhtikuun alusta, jolloin rahalaitokset alensivat ylimmän antolainauksensa $7\frac{1}{2}$ %:sta 7 %:iin. Samanaikaisesti Suomen Pankin johtokunta alensi vekseleihin käytännössä soveltamansa diskonttokoron $6\frac{3}{4}$ —7 %:iin sekä rediskonttokoron $7\frac{1}{4}$ %:sta $6\frac{3}{4}$ %:iin. Rediskonttaviksi hyväksyttiin tämän jälkeen vain sellaiset vekselit, joista rahalaitokset olivat veloittaneet enintään $6\frac{3}{4}$ %:n koron. Rediskonttausten lisäkorkoa koskevat määräykset pysytettiin ennallaan, vaikkei lisäkorkoa pankkien parantuneen maksuvalmiuden vuoksi käytännössä jouduttukaan perimään. Todettakoon tässä yhteydessä, että rahalaitokset alensivat asuntorakennuslainojensa käyvän koron huhtikuun alusta lukien $7\frac{1}{4}$ %:sta 7 %:iin, mikä merkitsi sitä, että asuntotuotannon veronhuojennuslaissa tarkoitettujen asuntorakennuslainojen enimmäiskoroksi tuli $6\frac{1}{2}$ %. Käytännössä useat rahalaitokset ovat veloittaneet viimeksi mainituista lainoista vain $6\frac{1}{4}$ %:n koron.

Yleisön talletustoiminta, joka jo edellisenä vuonna oli huomattavasti vilkastunut, voi-

mistui yhä kertomusvuoden aikana. Vuoden 1958 syksyllä ja vuoden 1959 keväällä suoritetuilla ottolainauksenkorkojen alennuksilla ei näyttänyt olevan mitään talletushalua vähentävää vaikutusta. Eräänä tärkeänä syynä talletustoiminnan kasvuun oli rahan arvon vakiintuminen, minkä johdosta talletukset tulivat säästämiskohteina entistä suositummiksi. Syksyllä tapahtunut hintojen nousu-kaan ei vielä näkyntä järkyttävän rahasäästämisen kasvua. Rahalaitosten koko ottolainaus yleisöltä nousi vuoden aikana kaikkiaan 87.3 mrd markkaa, mitä vastaava lisäys oli edellisenä vuonna ollut 49.6 mrd markkaa.

Ottolainauksen kasvaessa myös rahalaitosten antolainaus suureni. Niinpä tammi—elokuun aikana rahalaitosten koko antolainaus yleisölle lisääntyi 36.5 mrd markkaa, mitä vuotta aikaisemmin vastasi 20.7 mrd markkaa. Samanaikaisesti liikepankkien maksuvalmius huomattavasti parani. Jo helmikuun puolivälistä lukien pankeilla oli yleensä — kuukausien vaihteessa sattuvia heilahduksia lukuun ottamatta — nettosaatava Suomen Pankista. Kokonaismaksuvalmiuden paranemista jatkui aina elokuuhun saakka, mutta tämän jälkeen se heikkeni johtuen siitä, että syys—joulukuussa lainanannon kasvu oli kokonaista 41.4 mrd markkaa oltuaan edellisen vuoden viimeisellä kolmanneksella 16.9 mrd markkaa.

Suomen Pankin huomiota kiinnitti syksyllä erityisesti se, että liikepankkien maksuvalmius heikkeni samaan aikaan kun niiden ottolainaus shekkituloille olennaisesti kasvoi, mikä olisi edellyttänyt entistä suurempaa likviditeettiä. Niinpä syyskuussa liikepankkien ottolainaus shekkituloille kasvoi 2.5 mrd markkaa, mitä edellisenä vuonna samana kuukautena oli vastannut 1.7 mrd markan vähennys. Sama suuntaus jatkui myöhemminkin, niin että syys—joulukuussa shekkitulojen lisäys oli 8.3 mrd markkaa oltuaan vuotta aikaisemmin vain 1.1 mrd markkaa. Toisaalta liikepankkien luotonanto näkyi suosivan erityisesti kulutustarkoituksia, mitä osoitti kaupan luottojen kasvu sekä mm. osamaksurahoituksen laajeneminen.

Suomen Pankin mielestä oli liikepankkien maksuvalmiuden parantaminen erittäin tärkeitä pyrittäessä siihen, että pankit voisivat noususuhdanteen jatkuessa kestävästi ja tasaisesti lisätä luotonantoon riippumatta ottolainauksen kasvun mahdollisesta hidastumisesta ja varsinkin shekkitulojen heilahduk-

sista. Silmällä pitäen myös alulle pantujen investointien myöhempää rahoitustarvetta Suomen Pankin johtokunta kehottikin loka-kuussa liikepankkeja parantamaan maksuvalmiuttaan mm. ulkomaisia valuuttasaatavia lisäämällä. Jotta pitkäaikaisessakin talletusliikkeessä esiintyvät vaihtelut eivät vuorostaan aiheuttaisi häiriöitä rakennusluottojen tulevan tarpeen tyydyttämisessä, johtokunta kehotti marraskuussa myös säästöpankkeja kiinnittämään huomiota maksuvalmiuteensa. Kun liikepankkien maksuvalmius ei vuoden loppukuukausina sanottavasti parantunut, Suomen Pankki päätti joulukuussa, että liikepankkien ja Osuuskassojen Keskus Oy:n lisäkorosta vapaa rediskonttausoikeus, joka vuoden 1958 toukokuun alusta lukien oli ollut 60 % rahalaitoksen omista varoista, alennetaan vuoden 1960 alusta 30 %:iin.

Rinnan maksuvalmiuden parantamispyrkimysten kanssa, jotka tähtäsivät lyhyiden ja keskipitkien pankkiluottojen saannin jatkuvuuden turvaamiseen, Suomen Pankki pyrki hankkimaan myös pitkäaikaista luottoa tuotannollisiin investointeihin. Uusien kotimaisten obligaatioemissioiden tarve ei ollut suuri, koska vuoden 1958 loppukuukausina liikkeeseen laskettujen kiinnitysluottolaitosobligatioiden myynti vielä jatkui. Pankin aloitteesta pyrittiinkin lähinnä ulkomaisten luottojen hankkimiseen. Kansainvälisen Jälleenrakennuspankin kanssa edellisenä vuonna käydyt neuvottelut johtivat siihen, että Jälleenrakennuspankki myönsi maaliskuussa Suomen Pankin tytäryhtiölle Mortgage Bank of Finland Oy:lle 37 milj. dollarin lainan käytettäväksi puunjalostusteollisuuden laajennuksiin. Elokuussa Mortgage Bank sai länsisaksalaiselta Kreditanstalt für Wiederaufbau nimiseltä luottolaitokselta 50 milj. saksanmarkkan suuruisen lainan kaivostoiminnan investointeihin (ks. s. 17). Suomen Pankin aloitteesta sai edelleen Suomen Teollisuus-Hypoteekkipankki toukokuussa Export-Import Bank of Washingtonilta 5 milj. dollarin lainan Yhdysvaltain maataloustuotteiden myynnistä Suomen Pankkiin kertyneistä markkavaroida käytettäväksi laivanrakennukseen. Nämä luotot vastasivat Suomen rahassa yhteensä noin 17.3 mrd markkaa. Vuoden lopulla hallitus lisäksi teki Neuvostoliiton kanssa sopimuksen suuresta, enimmäismäärältään 500 milj. ruplan (noin 40 mrd markkan) suuruisesta tavaraluotosta valmiiden teolli-

suuslaitosten, koneiden ja laitteiden hankintaan Neuvostoliitosta. Lainan käyttötarkoituksista on sovittava viiden vuoden kuluessa.

Muista pankin rahapoliittisista toimenpiteistä on mainittava, että pankki ryhtyi kertomusvuoden alusta lukien tekemään rediskonttaavien rahalaitosten kanssa termiinkauppoja valtion liikkeeseen laskeman 3 000 milj. markan määräisen vuoden 1958 kassa-obligaatiolainan obligaatioilla. Tarkoituksena oli yksinkertaistaa ja helpottaa niiden vaihtelujen tasoittamista, joita etenkin kuukausien vaihteessa esiintyy rahalaitosten kassatarpeessa. Pankit käyttivätkin jatkuvasti hyväkseen tätä keinoa, jonka avulla ne saattoivat hankkia tilapäistä kassanvahvistusta myös huokeammalla kuin vekseleitä rediskonttaamalla. Suurten työttömyysmenojen rasittaessa valtiota ja lisätessä sen lainantarvetta valtio laski Suomen Pankin ehdotuksesta kesäkuun puolivälissä liikkeeseen uuden 3 000 milj. markan määräisen vuoden 1959 kassaobligaatiolainan, jonka obligatioita pankki päätti niinikään ostaa termiinehdoin rediskonttaavilta rahalaitoksilta. Termiinkauppojen ehdoksi asetettiin tällöin, että aika, jona rahalaitoksen myymiä kassa-obligaatioita on Suomen Pankin omistuksessa, saa olla yhteensä 120 päivää vuoden pituisena ajanjaksona. Käytännössä kassaobligatioiden myyntitarve jäi huomattavasti määritettyä rajoitusta pienemmäksi.

Todettakoon edelleen, että rahamarkkinoiden vuoden mittaan keventyessä Suomen Pankki sopi liikepankkien kanssa siitä, että ne ottivat kokonaan tai osittain hoitaakseen Suomen Pankin omien luottoasiakkaiden luontotarpeita. Suomen Pankki on myös tarjonnut likvidien varojen sijoitusmahdollisuuksia niille pankeille, joilta on puuttunut lyhytaikaisia sijoituskohteita.

Yhteenvedo pankin tilan kehityksestä

Seuraava asetelma valaisee pankin taseessa kertomusvuoden aikana tapahtuneiden muutosten rahapoliittista merkitystä. Asetelma osoittaa tärkeimpien tase-erien tai -ryhmien osalta, ovatko näiden muutokset lisänneet (+) vai vähentäneet (—) rahalaitosten maksuvalmiutta suhteessa Suomen Pankkiin sekä setelistä.

	mrk mk
Kulta- ja valuuttavarannon kasvu	+ 15.6
Vientiennakoiden vähennys	— 3.9
Kultalainan kuoletus	+ 3.2
Varmuusvarastoluoton lisäys	+ 2.4
IMF & IBRD-vekselin lisäys	+ 1.3
Vientimaksulainat	+ 3.3
Valtion shekkutilin vähennys	+ 0.7
Export-Import Bankin lainan käyttö	+ 2.1
Kotimaisten markkamääräisten vekselien vähennys	— 4.9
Kotimaisten obligaatioiden lisäys ..	+ 1.7
Kotimaisten ulkomaanrahan määräisten vekselien vähennys	— 1.1
Arvonjärjestelytilien vähennys	+ 2.7
Omien varojen lisäys	— 0.4
Muut erät, nettomuutos	— 2.0
Yhteensä	+ 20.7

Rediskontattujen vekselien vähennys	+ 14.0
Pankkien shekkutilien lisäys	+ 2.4
Liikkeessä olevien setelien lisäys ..	+ 4.3
Yhteensä	+ 20.7

Olellaisiin rahamarkkinoita keventävä tekijä oli kulta- ja valuuttavarannon kasvu, joka asetelman mukaan oli 15.6 mrd markkaa. Tämä ei kuitenkaan anna täyttä kuvaa valuuttatoimien ekspansiivisista vaikutuksista. On ensinnäkin otettava huomioon, että bilateraalisin saataviin rinnastettavat, Neuvostoliittoon vientiä harjoittaville yrityksille ennen vuotta 1958 annetut ennakot vähenivät 3.9 mrd markkaa. Toiselta puolen on todettava, että Neuvostoliitolta vuonna 1954 saadun kultalainan takaisinmaksu, valtiolle annetun varmuusvarastoluoton kasvu sekä Suomen jäsenosuuden korotuksen suorittaminen Kansainväliselle Valuuttarahastolle supistivat valuuttavarantoa vuoden aikana asetelman mukaan yhteensä 6.9 mrd markkaa. Kaikki nämä erät huomioon otettaessa voidaan havaita, että valuuttatoimet kokonaisuudessaan lisäsivät keskuspankkirahan tarjontaa yhteensä 18.6 mrd markkaa. Näiden lisäksi olivat rahantarjontaa lisääviä tekijöitä lähinnä vientimaksuvaroista myönnettujen lainojen ja Export-Import Bankilta vuonna 1958 saadun lainan käyttö sekä sijoitukset kotimaisiin obligaatioihin. Rahantarjontaa supistavia tekijöitä taas olivat tänä aikana ennen kaikkea kotimaisten markka-

määräisten vekselien vähennys, johon osallistaan vaikutti joidenkin asiakkaiden siirtäminen muille luottolaitoksille, sekä kotimaisten ulkomaanrahan määräisten vekselien supistus, mikä puolestaan aiheutui pankin välitämien ulkomaisten luottojen takaisinmaksuista. Kaiken kaikkiaan rahamarkkinoita keventävien tekijöiden yhteisvaikutus oli 20.7 mrd markkaa suurempi kuin rahantarjontaa supistavien tekijöiden. Tästä rahantarjonnan kasvusta 4.3 mrd markkaa esiintyi liikkeessä olevan setelistön kasvuna, mikä oli osoitus taloudellisen aktiviteetin nousun aiheuttamasta käteisrahan tarpeen lisääntymisestä. Rahalaitokset puolestaan supistivat rediskonttauksiaan ja lisäsivät shekkitilejään Suomen Pankissa yhteensä 16.4 mrd markkaa.

Seuraavassa tarkastellaan pankin toimintaa yksityiskohtaisemmin tasevertailujen nojalla.

Valuuttakurssit ja pankin ulkomaiset suhteet

Pankin vuoden lopussa ja edellisen vuoden lopussa noteeraamat viralliset valuuttakurssit on esitetty seuraavassa asetelmassa. Useimmille valuutoille noteerattiin ns. rajoitetusti muuttuvat kurssit. Ne valuutat, joille vuoden 1959 päättyessä noteerattiin kiinteä kurssi, on merkitty tähdellä.

		31. 12. 58	31. 12. 59
		mk	mk
New York	1 \$	320: 40	320: 20
Montreal	1 Can \$	332: 50	336: 30
Lontoo	1 £	897: 50	896: —
Tukholma	100 Rkr	6 197: —	6 185: —
Oslo	100 Nkr	4 487: —	4 484: —
Kööpenhamina ...	100 Tkr	4 642: —	4 643: —
Bryssel	100 Bfr	643: —	640: 50
Amsterdam	100 Hfl	8 478: —	8 495: —
Zürich	100 Sfr	7 440: —	7 420: —
Frankfurt a. M. ..	100 DM	7 670: —	7 678: —
*Pariisi	100 Rfr	64: 98	64: 98
*Praha, clearing ..	100 Kč	4 463: —	4 458: —
Lissabon	100 Esc	1 118: 50	1 120: —
Wien	100 S	1 234: —	1 234: —
*Moskova, clearing	100 Rpl	8 035: —	8 025: —
Rooma	100 Lit	51: 30	51: 60

Vuoden lopulla uusittiin Suomen ja sen kanssa kauppaa käyvien Länsi-Euroopan

maiden kesken tehty multilateraalisopimus vuodeksi 1960. Tällöin myös Ranska liittyi sopimukseen, joten vuoden 1960 alusta lukien valuuttojen ns. ulkoinen vaihdettavuus koskee myös Ranskan uutta frangia ja Suomen Pankki noteeraa myös sille rajoitetusti muuttuvan kurssin.

Valuuttavarannon kasvu teki pankille mahdolliseksi lieventää ns. näkymättömien maksusuoritusten rajoituksia. Mainittakoon mm. että maaliskuun loppupuolella kaksinkertaistettiin siihenastiset anomukset myönnettävän matkavaluutan kiintiöt. Pankki myös lievensi ulkomaille tapahtuville pää-

omansirroille asettamia rajoituksia. Tältä osin on mm. mainittava, että syksyllä sovitettiin valtion kanssa erityisestä 1 mrd markan määräisestä valuuttamarkkalainasta, johon ulkomaalaisten sallittiin sijoittaa Suomessa omistamiaan sulkuvaroja ja jonka lainan korot ja kuoletukset maksetaan vaihdettavilla valuutoilla.

Vuoden lopulla annettiin laki valuutan säännöstelystä (441/59) sekä valuuttakauppalaki (538/59), jotka tulivat voimaan vuoden 1960 alusta.

Pankin taseeseen sisältyvien ulkomaisten tilien kehitystä valaisee seuraava asetelma.

Ulkomaiset tilit

milj. mk

	31. 12. 58	31. 12. 59	Muutos
Kulta	7 850	8 454	+ 604
Ulkomaiset valuutat	49 708	64 611	+ 14 903
Ulkomaiset vekselit	871	366	— 505
Ulkomaiset obligaatit	2 213	3 263	+ 1 050
Neuvostoliiton vanhat vientiennakot	9 535	5 620	— 3 915
<i>Vastaavat</i>	<i>70 177</i>	<i>82 314</i>	<i>+ 12 137</i>
Ulkomaiset valuuttatilit	2 178	2 116	— 62
Ulkomaiset markkatilit	4 643	4 780	+ 137
Pitkäaikainen ulkomainen velka	11 370	11 060	— 310
<i>Vastattavat</i>	<i>18 191</i>	<i>17 956</i>	<i>— 235</i>
<i>Ulkomainen nettosaatava</i>	<i>51 986</i>	<i>64 358</i>	<i>+ 12 372</i>

Pankin ulkomaiset valuuttasaatavat kasvoivat vuoden aikana 14 903 milj. markkaa, kun taas ulkomaisissa valuuttaveloissa tapahtui vähäinen 62 milj. markan supistuminen. Kun myös kultakassaa kartutettiin 604 milj. markan arvosta, pankin koko *kulta- ja valuuttavaranto* lisääntyi nettomääräisesti 15 569 milj. markkaa ja oli vuoden lopussa 70 949 milj. markkaa.

Seuraava asetelma valaisee kulta- ja valuuttavarannon koostumusta kertomusvuoden sekä edellisen vuoden lopussa.

	31. 12. 58 mrd mk	31. 12. 59 mrd mk	Muutos mrd mk
Kulta	7.8	8.4	+ 0.6
Vaihdettavat valuutat	31.2	49.7	+ 18.5
Ei-siirrettävät			
OECC-valuutat	7.7	4.7	— 3.0
Itäryhmän valuutat	8.2	4.4	— 3.8
Muut valuutat	0.5	3.7	+ 3.2
<i>Kulta- ja valuuttavaranto</i>	<i>55.4</i>	<i>70.9</i>	<i>+ 15.5</i>

Kertomusvuoden aikana kullan ja vaihdettavien valuuttojen määrä kasvoi yhteensä 19.1 mrd markkaa, kun taas sidotut valuutat vähenivät nettomääräisesti 3.6 mrd markkaa. Vuoden päättyessä olivat kulta ja vaihdettavat valuutat 82 % koko varannosta vastaavan suhdeluvun oltua vuotta aikaisemmin 71 %.

Suhde valtion

Pankin ja valtion väliset tilisuhteet käyvät ilmi seuraavasta asetelmasta.

Valtion tilit

milj. mk

	31. 12. 58	31. 12. 59	Muutos
Vakuttamislaina	6 875	6 875	—
IMF & IBRD-vekseli	2 158	3 451	+ 1 293
Varmuusvarastoluotto	4 335	6 786	+ 2 451
<i>Vastaavat</i>	<i>13 368</i>	<i>17 112</i>	<i>+ 3 744</i>
Shekkiliti	7 146	6 418	— 728
Vientimaksutili	6 288	3 029	— 3 259
Kultalaina	3 214	—	— 3 214
<i>Vastattavat</i>	<i>16 648</i>	<i>9 447</i>	<i>— 7 201</i>
<i>Valtion nettovelka</i>	<i>—3 280</i>	<i>7 665</i>	<i>+ 10 945</i>

Työttömyysmenojen rasittaessa suuresti valtiontaloutta sovittiin pankin ja valtion kesken keväällä siitä, että vakuttamislainan kertomusvuonna lankeavat kuoletuserät siirretään maksettaviksi vuosina 1961 ja 1962. Vakuttamislainan määrä pysyi vuoden aikana siten muuttumattomana. Valtion vekseliä, joka kattaa osaa Suomen jäsenosuudesta Kansainvälisessä Valuuttarahastossa (IMF) ja Kansainvälisessä Jälleenrakennuspankissa (IBRD) ja joka taseessa on kirjattuna „muihin saataviin”, lisättiin ensiksi mainitun jäsenosuuden korotuksen johdosta vuoden aikana 1 581 milj. markkaa. Kun toisaalta Jälleenrakennuspankki käytti Suomen jäsenosuutta lainaustoimintaansa, vekselin määrä kasvoi nettomäärin vain 1 293 milj. markkaa. „Muihin saataviin” sisältyy niinkään pankin valtiolle edellisenä vuonna myöntämä varmuusvarastoluotto, jota valtio käytti kertomusvuonna 3 451 milj. markkaa. Vuoden lopussa erääntyi varmuusvarastoluoton ensimmäinen 1 mrd markan määräinen kuoletuserä, joten luoton ulkona oleva määrä

kasvoi vuoden aikana 2 451 milj. markkaa. Vastattavien puolella valtion shekkiliti väheni 728 milj. markkaa. Kun Neuvostoliiton kanssa oli sovittu vuonna 1954 saadun kultalainan takaisinmaksusta, Suomen Pankki suoritti lainan, markka-arvoltaan 3 214 milj. markkaa, toukokuun lopussa valtiolle, joka maksoi sen takaisin Neuvostoliitolle. Laina oli kirjattu taseessa kotimaisiin pitkäaikaisiin velkoihin. Samaan tiliryhmään sisältyvältä valtion vientimaksutililtä nostettiin vientimaksulain mukaisia lainoja vuoden aikana 3 312 milj. markkaa. Kun tilille toisaalta kertyi edellisenä vuonna rästiin jääneitä vientimaksuja vielä 53 milj. markkaa, tili väheni vuoden aikana 3 259 milj. markkaa eli 3 029 milj. markkaan.

Suoranainen luotonanto ja suhde omiin asiakkaisiin

Pankin suhteita sen yksityisiin asiakkaisiin valaisee seuraava asetelma.